

RECENZJA

rozprawy doktorskiej

autorstwa Mjr. mgr. inż. Jarosława KURKA

nt. *SPRAWNOŚĆ FIZYCZNA PODCHORAŻYCH WOJSKOWEJ AKADEMII
TECHNICZNEJ JAKO ELEMENT BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO SIŁ
ZBROJNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,*

napisanej pod kierunkiem naukowym

Kpt. dr hab. Marcina GÓRNIKIEWICZA, prof. WAT i Mjr. dr. hab. inż. Anny
BORUCKIEJ

WPROWADZENIE

Ważnym obszarem badań w dziedzinie bezpieczeństwa ma bezpieczeństwo zdrowotne, które ostatnio ze względu na pandemię covid 19 zostało przez świat nauki istotnie dostrzeżone i znacząco wyeksponowane. Stąd w dyskursie naukowym i publicznym jako istotny czynnik ważny dla przetrwania i rozwoju społeczeństwa staje się przedmiotem badań właśnie w kontekście bezpieczeństwa narodowego, stąd kwestie związane z profilaktyką i utrzymaniem odpowiedniego poziomu zdrowia ludzkiego zyskują na znaczeniu nie tylko w skali doznań osobistych jednostki ludzkiej, ale głównie społecznych - całych narodów i państw.

Na stan zdrowia wpływa wiele czynników, a jednym z nich jest sprawność fizyczna, której to poświęcono badania zawierające się w niniejszej dysertacji w odniesieniu do przyszłej kadry oficerskiej Sił Zbrojnych RP, której „czynnik pierwotny” zawiera się w stanie zdrowia podchorążych WAT.

Doktorant właściwie przyjmuje, że „sprawność fizyczna i promowanie zdrowego stylu życia wśród żołnierzy zostały, obok kultury gotowości bojowej oraz szkolenia rezerw, potraktowane jako priorytetowe obszary działalności dla Sztabu Generalnego Wojska Polskiego na 2020 rok. Wysoka sprawność fizyczna polskich żołnierzy, jako jedna z podstawowych wymaganych od nich zdolności, jest wyznacznikiem jakości sił zbrojnych, co

podkreślał niejednokrotnie m. in. Szef SG WP gen. Rajmund Andrzejczak. Dieta i aktywność fizyczna są wyznacznikami zdrowego trybu życia, a zdrowy tryb życia żołnierzy przekłada się bezpośrednio na ich zdolności taktyczne i wysoką oraz długotrwałą gotowość bojową. W związku z powyższym podjęta tematyka pracy jest aktualna i wpisuje się w problemy współczesnego świata”.

OCENA METODOLOGICZNA

Kwestiom metodologicznym poświęcono rozdział pierwszy dysertacji (*metodologia badań* – o objętości 38 stron), w którym odniesiono się do sytuacji problemowej, przedmiotu, podmiotu i zakresu badań, celu badań, problemów badawczych, hipotezy oraz metod, technik i narzędzi badawczych.

W ramach sytuacji problemowej przyjęto zasadnie, że „Zdrowie jest podstawową wartością każdego człowieka, a społeczeństwo cechujące się przewagą zdrowych osób będzie dysponowało solidnymi zasobami ludzkimi w rozwijaniu zarówno potencjału społecznego, jak i ekonomicznego. Bezpieczeństwo zdrowotne, za sprawą pandemii koronawirusa Covid-19 w ostatnim czasie nabrało szczególnego znaczenia. Nadmierne obciążenie systemu zdrowia, potrzeba utrzymania stabilności narodowej, obciążenie psychiczne społeczeństw to tylko niektóre konsekwencje aktualnej sytuacji w Polsce i na świecie. Problemy te dotyczą również Sił Zbrojnych, czyli grupy społecznej od której wymaga się gotowości do wykonywania zadań, w tym niesienia pomocy, również w trudnych sytuacjach. W związku z tym utrzymanie stabilnego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego Sił Zbrojnych powinno być traktowane priorytetowo”.

Sytuacja ta wygenerowała przedmiot badań oraz cel badań, który ma podwójny charakter, a mianowicie: cel poznawczy, którego treścią jest „ocena poziomu sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej w aspekcie bezpieczeństwa zdrowotnego SZ RP” oraz cel utylitarny – „opracowanie rekomendacje w zakresie kształcenia podchorążych na uczelniach wojskowych”. Zaś przedmiotem, który te cele spowodował (dał podstawę do ich wyznaczenia) jest założenie, jest „bezpieczeństwo zdrowotne Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej” (s. 24). Przy czym Doktorant odnosi się powtórzeni do tego przedmiotu w innym miejscu, przyjmując, że jest nim „stabilność poziomu sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej jako element bezpieczeństwa zdrowotnego SZ RP, czyli czynnika decydującego o ich gotowości do wykonywania zadań w codziennej służbie. Podchorążowie WAT, jako przyszli oficerowie, są przeznaczeni do zasilania kluczowych jednostek organizacyjnych Wojska Polskiego, co decyduje o dużym

znaczeniu podjętych analiz”. Stąd pytanie, która treść jest właściwa dla przedmiotu badań niniejszej dysertacji?

Problem badawczy, o treści „jak poziom sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej zmienia się w czasie i w jakim stopniu wpływa na bezpieczeństwo zdrowotne SZ RP?” właściwie określono i należycie koresponduje z celem badań i tytułem dysertacji. Towarzyszą mu problemy szczegółowe badań o treści:

1. „Jaka jest opinia społeczna na temat zmian poziomu sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej?”
2. Jak kształtował się poziom sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej w latach 2006 – 2020?”
3. Jaki wpływ ma poziom sprawności fizycznej na bezpieczeństwo zdrowotne SZ RP?”

Problemom tym poświęcono kolejne rozdziały merytoryczne – jak nadmieniał Doktorant – ale pytań szczegółowych badań jest trzy, a rozdziałów merytorycznych cztery. Stąd pytanie, które rozdziały są „przywiązane” do poszczególnych problemów szczegółowych badań i w jakim zakresie?

Za hipotezę główną przyjęto następujące stwierdzenie: „istotną determinantą systemu bezpieczeństwa zdrowotnego Sił Zbrojnych RP jest stabilność poziomu sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej”. Zakładając, że hipoteza jest do pewnego stopnia odpowiedzią na pytanie stanowiące problem badawczy, zatem czy ona opowiada na pytanie o takiej treści (którym jest problem badawczy): „jak poziom sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej zmienia się w czasie i w jakim stopniu wpływa na bezpieczeństwo zdrowotne SZ RP?” Proszę przekonać w trakcie obrony, że tak właśnie jest.

Hipotezie głównej towarzyszą hipotezy szczegółowe, które powinny korespondować ze szczegółowymi problemami badawczymi - będąc do pewnego stopnia odpowiedzią na pytania zawarte w tych problemach szczegółowych. Zatem zestawiając je ze sobą (problemy szczegółowe z hipotezami szczegółowymi) poniżej wygląda to następująco:

1. Pierwszy problem szczegółowy badań - „Jaka jest opinia społeczna na temat zmian poziomu sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej?” I do niego pierwsza hipoteza szczegółowa: „W opinii społecznej poziom sprawności fizycznej podchorążych WAT ulega zmianie w czasie”.
2. Drugi problem szczegółowy badań – „Jak kształtował się poziom sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej w latach 2006 – 2020?” i do niego druga szczegółowa hipoteza: „Rzeczywisty poziom sprawności fizycznej podchorążych WAT w latach 2006 – 2020 nie ulegał zmianie”.

3. Trzeci problem szczegółowy badań – „Jaki wpływ ma poziom sprawności fizycznej na bezpieczeństwo zdrowotne SZ RP?” i do niego trzecia szczegółowa hipoteza: „Poziom sprawności fizycznej jest istotnym czynnikiem kształtującym bezpieczeństwo zdrowotne”.

Z powyższego wynika, że występuje zgodność pomiędzy tym dwoma elementami dywagacji metodologicznych.

Część metodologiczna dysertacji towarzyszy bogaty „przeгляд literatury w zakresie poziomu sprawności fizycznej podchorążych (kadetów) na świecie i w Polsce” oraz specjalistyczne „testy i parametry statystyczne wykorzystane w badaniach, a także ogólne założenia do oceny poziomu sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej i ogólne założenia do badania opinii społecznej na temat poziomu sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej”.

Metodologiczną część dysertacji uznaję za zasadną, właściwie zobrazowaną i przeprowadzoną stosownie do potrzeb, a tym samym - wystarczającą.

OCENA MERYTORYCZNA

Treści merytoryczne rozprawy zawarto w czterech rozdziałach – długi do piątego (185 stron) oraz we *Wstępie* (3 strony), *Zakończeniu* (4 strony), *Bibliografii* (101 pozycji), jednym złączniku, tabelach (108) i rysunkach (60).

W rozdziale pierwszym merytorycznym o tytule *GENEZA I EWOLUCJA ROLI BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO W NAUKACH O BEZPIECZEŃSTWIE* (drugim w rozprawie), zawierającym 25 stron, wskazano na genezę bezpieczeństwa zdrowotnego, ewolucję terminologiczną bezpieczeństwa zdrowotnego (zdrowie, bezpieczeństwo, bezpieczeństwo zdrowotne) oraz wpływ bezpieczeństwa zdrowotnego na bezpieczeństwo narodowe w XXI wieku. Tym samym rozdział ten stanowi „podbudowę teoretyczną niezbędną do podjęcia dalszych rozważań, doboru odpowiednich metod i technik badawczych” – jak przyjmuje Doktorant.

Drugi rozdział merytoryczny o tytule *POZIOM SPRAWNOŚCI FIZYCZNEJ PODCHORĄŻYCH WOJSKOWEJ AKADEMII TECHNICZNEJ W OPINII SPOŁECZNEJ JAKO ELEMENT BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO* (trzeci w rozprawie) zawiera 10 stron, w którym zamieszczono wyniki z badań takich kwestii jak struktura demograficzna badanych, doświadczenie zawodowe badanych oraz wyniki z badań ankietowych. Ma on charakter badań własnych, gdzie przedmiotem tych badań są podchorążowie WAT „osadzeni”

w danych administracyjnych i wynikach z badań sprawności fizycznej, postrzeganej przez opinię społeczną. W badaniu zawarto wyniki z badań, gdzie uczestniczył trzydziestoczceteroosobowy zespół dydaktyczny (nauczyciele Studium Wychowania Fizycznego WAT) wykonujący zadania na rzecz wychowania fizycznego i sportu. Zespół wykorzystał ankietę do pozyskania danych, w której badanym zadano pięć pytań, a badanie posłużyło prezentacji „postrzegania poziomu sprawności fizycznej podchorążych WAT przez ekspertów, zmian w tym zakresie, a także różnic poziomu sprawności fizycznej ze względu na płeć. Rezultaty pozwoliły skonfrontować postrzeganie społeczne ze stanem faktycznym, zaprezentowanym w kolejnym etapie badań”.

Czwarty rozdział o tytule *POZIOM SPRAWNOŚCI FIZYCZNEJ PODCHORAŻYCH WOJSKOWEJ AKADEMII TECHNICZNEJ JAKO ELEMENT BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO* (trzeci w rozprawie) zawiera 121 stron, w którym są wyniki z badań takich kwestii jak „analiza poziomu sprawności fizycznej ze względu na płeć, analiza stabilności sprawności fizycznej w grupach kobiet, analiza stabilności sprawności fizycznej w grupach mężczyzn” w odniesieniu do takich przedsięwzięć podlegających badaniu jak: bieg na 3000 m w umundurowaniu polowym; bieg na 3000 m w stroju sportowym; pływanie na 50 m stylem dowolnym; pokonywanie przeszkód Ośrodka Sprawności Fizycznej; Międzynarodowy Test Sprawności Fizycznej.

Zaprezentowano też porównanie wyników w grupie kobiet i mężczyzn, a także podsumowanie analizy poziomu sprawności fizycznej ze względu na płeć.

W rozdziale wygenerowano takie wnioski jak:

1. „Porównanie wyników prób sprawnościowych grup kobiet i mężczyzn wskazuje na istotne różnice we wszystkich badanych konkurencjach ze wskazaniem mężczyzn jako grupy osiągającej zdecydowanie lepsze rezultaty, co potwierdza dymorfizm płciowy w zakresie sprawności fizycznej.
2. Zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn, w grupach naborów z lat 2006-2015, zdecydowanie większa część wyników wykazuje stabilny poziom sprawności fizycznej i brak różnic między poszczególnymi naborami ...
3. Różnice w osiągniętych rezultatach występują jednak szczególnie w przypadku prób Międzynarodowego Testu Sprawności fizycznej - nie wpływa to jednak na ostateczną ocenę stabilności poziomu sprawności fizycznej.
4. Występowanie różnic w próbach MTSF może wynikać z faktu, że osiągnięcie pozytywnej oceny z wychowania fizycznego w semestrach ocenianych na podstawie tych właśnie prób wiązało się z zebraniem sumy punktów przeliczeniowych z wszystkich czterech

konkurencji. W związku z tym osiągnięcie większej liczby punktów z jednej próby mogło skutkować niższym poziomem motywacji podczas przystępowania do kolejnych prób. Kolejność przystępowania do poszczególnych konkurencji nie była przy tym określona.

5. Pojedyncze różnice w innych próbach sprawnościowych mogły wynikać z faktu zmiany rygorów dydaktycznych w Studium Wychowania Fizycznego WAT od 1 października 2018 roku i dostosowania ich do wymogów stawianych w *Rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej w sprawie przeprowadzenia sprawdzianu sprawności fizycznej żołnierzy zawodowych*. Nowe rygory zakładały zdecydowanie niższe normy np. w pokonywaniu przeszkód Ośrodka Sprawności Fizycznej (w semestrze VI różnica wynosiła 45 s na ocenę dostateczną i 35 s na ocenę bardzo dobrą), co wyjaśnia fakt osiągnięcia słabszych wyników na Ośrodku Sprawności Fizycznej przez grupę rozpoczynającą służbę kandydacką w 2015 roku.
6. Rekomenduje się utrzymanie lub podnoszenie poziomu sprawności fizycznej wśród kandydatów na żołnierzy zawodowych. Zaleca się utrzymanie aktualnych programów i norm w zakresie kształcenia z wychowania fizycznego na uczelniach wojskowych, a każde działanie obniżające rygory zaliczeniowe z wychowania fizycznego może doprowadzić do obniżenia sprawności fizycznej podchorążych, co będzie miało negatywny wpływ na ich poziom bezpieczeństwa zdrowotnego”.

Do zobrazowania badań poziomu sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej wykorzystano „rezultaty wybranych sprawdzianów semestralnych z wychowania fizycznego kandydatów na żołnierzy zawodowych, przyjętych na studia wojskowe w latach 2006 – 2015. Badana grupa stanowiła 2225 żołnierzy”.

Piąty rozdział o tytule *SPRAWNOŚĆ FIZYCZNA PODCHORĄŻYCH WOJSKOWEJ AKADEMII TECHNICZNEJ JAKO ELEMENT BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO SZ RP* (czwarty merytoryczny) zawiera 19 stron, gdzie zaprezentowano wynik z badań takich kwestii jak: miejsce i rola podchorążych WAT w Siłach Zbrojnych RP; sprawność fizyczna jako wynik aktywności fizycznej w SZ RP; aktywność fizyczna żołnierzy Sił Zbrojnych RP (aktywność fizyczna w czasie służbowym oraz aktywność fizyczna w czasie wolnym). A także wyniki badań w odniesieniu do procesu kształcenia podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej oraz wizerunku żołnierza Wojska Polskiego w społeczeństwie.

W kwestii sprawności fizycznej podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej, traktowanej potencjalnie jako element bezpieczeństwa zdrowotnego Sił Zbrojnych RP, wysnuto zasadnie następujące wnioski:

1. „Podchorążowie WAT stanowią jeden z elementów Sił Zbrojnych RP.

2. Podchorążowie WAT stanowią najliczniejszą grupę spośród wszystkich instytucji MON prowadzących kształcenie kandydatów na żołnierzy zawodowych.
3. Od roku 2011 zauważa się stały wzrost liczby absolwentów WAT promowanych na pierwszy stopień oficerski – zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn.
4. Absolwenci studiów wojskowych Wojskowej Akademii Technicznej są przeznaczeni do zasilania jednostek wojskowych i instytucji MON i wykonują szereg różnych zadań zapewniających bezpieczeństwo społeczeństwa polskiego.
5. Sprawność fizyczna jest wynikiem aktywności fizycznej i stanowi jeden z najważniejszych elementów wpływających na stan zdrowia społeczeństw.
6. Aktywność fizyczna żołnierzy w ramach czasu służbowego jest zróżnicowana w zależności od rodzaju i charakteru pełnionej służby i obejmuje obowiązkowe zajęcia z wychowania fizycznego w wymiarze 3-6 godzin tygodniowo.
7. Aktywność fizyczna jest często wybieraną przez żołnierzy formą spędzania czasu wolnego, co pozytywnie wpływa na podnoszenie potencjału zdrowotnego i obniżenie ryzyka wystąpienia niektórych chorób.
8. Zaleca się utrzymanie aktualnych programów kształcenia z zakresu wychowania fizycznego na uczelniach wojskowych.
9. Aktualne rygory dydaktyczne z wychowania fizycznego w Wojskowej Akademii Technicznej pozwalają na utrzymanie stabilnego poziomu sprawności fizycznej podchorążych WAT”.

Ważną kwestią merytorycznej części dysertacji są wnioski na zakończenie każdego z rozdziałów metodologicznych, co znacząco podnosi wartość badań.

W *ZAKOŃCZENIU* Doktorant odnosi się do wniosków uzyskanych w trakcie badań w ramach poszczególnych rozdziałów merytorycznych na bazie przeprowadzonych badań, konkludując przyjmuje, że „po zrealizowaniu wszystkich etapów pracy badawczej należy potwierdzić główną hipotezę roboczą (...). Istotną determinantą systemu bezpieczeństwa zdrowotnego Sił Zbrojnych RP jest stabilność poziomu sprawności fizycznej (...). Sprawność fizyczna jest jednym z podstawowych aspektów zdrowia człowieka. Dzięki niej radzimy sobie w codziennych sytuacjach. Wpływa na zachowanie długowieczności, a także dobrego samopoczucia. Na podstawie zrealizowanych badań należy stwierdzić, że poziom sprawności fizycznej podchorążych WAT w okresie ostatniej dekady jest stabilny, co niesie za sobą korzyści w postaci stabilnego poziomu zdrowotnego absolwentów WAT na początku służby zawodowej w korpusie oficerów Wojska Polskiego. Udowodniony wpływ sprawności fizycznej na zdrowie niesie za sobą również informacje o potencjalnej efektywności

absolwentów WAT podczas pełnienia służby na początku kariery zawodowej. Wpływ sprawności fizycznej na bezpieczeństwo zdrowotne zawiera się w prewencji wielu chorób współczesnej cywilizacji. Zdrowy styl życia, w który wpisana jest aktywność fizyczna, obok czynników genetycznych, środowiska zewnętrznego i efektywności działania służb medycznych wpływa na stan bezpieczeństwa zdrowotnego.

Po zrealizowaniu wszystkich etapów pracy badawczej można stwierdzić, że cel poznawczy badań, (...) w aspekcie bezpieczeństwa zdrowotnego Sił Zbrojnych RP został zrealizowany”.

Podsumowując merytoryczna część dysertacji należy podkreślić, że Doktorant skorzystał w trakcie opracowywania wyników badań z wielu źródeł, co znacznie podnosi wiarygodność konkluzji oraz dociekań i rozważań na ich rzecz.

Konkluzja w świetle powyższego nakazuje, aby przyjąć, że w dysertacji Doktorant dokonał zwięzłej prezentacji wyników badań stąd opracowane dzieło naukowe jest interesujące i konstruktywne w swojej wymowie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że wszystkie rozdziały merytoryczne kończą się logicznymi i rzetelnie uzasadnionymi faktograficznymi wnioskami, co rodzi czytelność prezentacji procesu badawczego i jego wyników na poszczególnych etapach badań, które są zasadnie wywiedzione w oparciu o sumiennie zabrane i właściwie zobrazowane fakty, dane i dowody. Prowadzone analizy są przekonujące oraz poprawne logicznie i zasadne merytorycznie.

Pozytywnie oceniając rozprawę w części merytorycznej warto podkreślić, że jest ona właściwie ułożona treściowo i napisana poprawnie stylistycznie i redakcyjnie, a poszczególne tezy są przekonująco uzasadnione.

WNIOSEK KOŃCOWY

Podsumowując powyższą całość stwierdzam, że dysertację należy ocenić pozytywnie. Uzyskane wnioski istotnie wnoszą do nauki polskiej w przedmiocie będącym obiektem dociekań naukowych zawartych w dysertacji o tytule wyszczególnionym na wstępie. Dysertację cechuje oryginalność a przy jej opracowywaniu użyto właściwego języka i należyj terminologii. Pojawiające się w niej drobne potknięcia nie obniżają jej wartości naukowej i użyteczności poznawczej.

Doktorant treścią dysertacji udowadnia, że jest mu znana umiejętność analizowania literatury naukowej, projektowania badań własnych oraz ich prowadzenie, analizowania i interpretowania wyników badań, pisania złożonych tekstów naukowych w oparciu o źródła

i formułowania wniosków. Osiągnął zamierzony cel badań, zaś recenzowana rozprawa doktorska posiadane walory poznawcze i edukacyjne.

Stwierdzam, że przedłożona do oceny dysertacja autorstwa Pana Mjr. mgr. inż. Jarosława Kurka nt. *SPRAWNOŚĆ FIZYCZNA PODCHORAŻYCH WOJSKOWEJ AKADEMII TECHNICZNEJ JAKO ELEMENT BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO SIŁ ZBROJNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ*, napisana pod kierunkiem naukowym Kpt. dr hab. Marcina GÓRNIKIEWICZA, prof. WAT i Mjr. dr. hab. inż. Anny BORUCKIEJ jest dojrzałym dziełem promującym naukę polską, dobrze udokumentowanym poznawczo i logicznie skonstruowanym aktem twórczym, promujący jednoznacznie Doktoranta do samodzielnej działalności naukowej, gdyż dysertacja posiada niedwuznacznie wybrzmiewające znamiona poznawcze oraz właściwe metodologiczne. Podkreślam również, że recenzowana przez mnie rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 *Ustawy 20 lipca 2018 roku prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz.U. z 2021 r. poz. 478) oraz art. 14. ust. 2, pkt 2 *Ustawy z 14 marca 2004 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopnia i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789 z póź. zm.).

Na mocy tych dokumentów prawnych i w świetle przeprowadzonej oceny wnoszę o dopuszczenie Doktoranta do publicznej obrony oraz innych procedur z nią związanych.

Ryszard JAKUBCZYK